

Utlåtande Rotel VI (Dnr KS 2024/158)

Motion om ett språklyft inom äldreomsorgen

Motion av Linnéa Vinge och Liliane Åkerlund (båda SD)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Torun Boucher

Sammanfattning av ärendet

Linnéa Vinge och Liliane Åkerlund (båda SD) har väckt en motion i kommunfullmäktige. I motionen framhåller de att många medarbetare i äldreomsorgen idag har allt för bristande kunskaper i svenska, vilket riskerar att skapa otrygghet för brukaren. Motionärerna anser därför att äldreomsorgens medarbetare inte bara bör bli fler utan även mer kvalificerade, med mycket goda språkkunskaper i svenska och att staden behöver intensifiera sitt arbete med språklyftet inom äldreomsorgen. Motionärerna anser även att staden bör stärka rekryteringskraven med språktest för att validera individernas språkkunskaper i svenska.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, äldrenämnden, Järva stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd och Kommunal Stockholm.

Stadsledningskontoret anser att höja språkraven vid rekrytering sannolikt inte leder till att det blir fler sökande med högre språkkunskaper. Stadsledningskontoret anser att ett språkstödande arbete och kontinuerligt kompetenshöjande insatser i den ordinarie verksamheten bättre möter äldreomsorgens behov än vad införande av språktest skulle göra.

Arbetsmarknadsnämnden förordar inte språktester vid rekrytering. Arbetsgivare bör istället ha en tydlig plan för hur arbetsplatsen ska arbeta med språkutveckling med både befintliga och nyanställda medarbetare.

Äldrenämnden anser att staden ska fortsätta arbetet med att säkerställa att medarbetare i äldreomsorgen utbildas inom vård och omsorg i kombination med svenska och att det ska finnas möjligheter att få verksamhetsförlagd utbildning i

svenska i kombination med stöd för att etablera språkstödjande arbetssätt. Nämnden ser inget behov av att höja kraven på betyg i svenska utan anser att nivån som staden har fastslagit, svenska 1/svenska som andraspråk 1, motsvarar GERS B2 nivå som Socialstyrelsen förordar.

Järva stadsdelsnämnd ställer sig positiva till språksatsningar vilket går i linje med stadens övergripande målbeskrivning om att Stockholm ska vara en bra stad att åldras i – med god omsorg och stor trygghet. Inom stadens och förvaltningens verksamheter sker löpande språksatsningar utifrån budgetuppdrag och identifierat behov. Språklyftet är en framgångsrik pågående satsning i staden för att utveckla kunskaperna i yrkessvenska och stärka medarbetarna i att våga prata och skriva på svenska.

Södermalms stadsdelsnämnd anser att vård- och omsorgsarbetet är komplext och man ser flera utmaningar och svårigheter i att konstruera och administrera ett språktest för att avgöra om medarbetaren har de färdigheter som krävs för att klara arbetet. Språkstödjande arbete och kontinuerliga kompetenshöjande insatser i den ordinarie verksamheten är att föredra framför språktest.

Kommunal Stockholm avråder kommunfullmäktige från att bifalla motionen. Om motionen bifalles är risken stor att Stockholms stads äldreomsorg (kommunal som privat driven) kommer ha en dubbelreglering och dubbelarbete kommande år.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Staden arbetar idag aktivt med språkstöd och kontinuerliga kompetenshöjande insatser inom äldreomsorgsverksamheter för att stärka redan anställda medarbetares förmågor. Samtidigt strävar staden efter att vara en attraktiv arbetsgivare för att locka och rekrytera medarbetare med rätt kompetens.

Den rödgröna majoriteten har under de senaste två åren finansierat närmare tusen utbildningsplatser för medarbetare inom äldreomsorgen för kompetensutveckling i svenska språket och avsatt cirka 52 miljoner kronor för detta genom KUS-medel.

För att ytterligare stödja kompetensutvecklingen av svenska språket arbetar staden med verksamhetsnära utbildningar som genomförs direkt på arbetsplatserna. Språk- och dokumentationsombud ingår i det dagliga arbetet inom äldreomsorgen, och kvalitetsutvecklare stödjer medarbetarna genom att arbeta nära verksamheterna. Äldrenämnden, arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna driver dessutom initiativet Språklyftet. Genom detta program får medarbetare som behöver språkligt stöd möjlighet att arbeta systematiskt med sin språkutveckling i samarbete med sina chefer.

Stadsdelsnämnderna nyttjar också äldreomsorgslyftet vilket ger äldreomsorgsverksamheterna ersättning för den tid medarbetare studerar i reguljär utbildning till undersköterska eller vårdbiträde. Kurserna kan kombineras med undervisning i svenska, och det finns även möjlighet att läsa särskilda kurser i vårdsvenska med ekonomiskt stöd från Äldreomsorgslyftet.

För att säkerställa långsiktiga förbättringar är det avgörande att arbetsplatser dagligen arbetar med att främja språkutveckling. Därför anser vi att språkstödande arbete och kontinuerlig kompetensutveckling bättre möter äldreomsorgens behov än att införa obligatoriska språktester.

Kvaliteten i omvårdnadsarbetet bygger på god kommunikativ förmåga, gedigna kunskaper i omvårdnad och personlig lämplighet. Det finns dock inga garantier för att språktest på nivå SVA 2 automatiskt skulle höja kvaliteten i omsorgen. Många av våra nuvarande medarbetare, som redan gör ett utmärkt arbete, kan ha svårt att nå denna nivå på grund av bristande utbildningsbakgrund.

Den demografiska utvecklingen innebär stora utmaningar för kompetensförsörjningen inom äldreomsorgen. Många nuvarande och framtida medarbetare kommer sannolikt att ha svenska som andraspråk. Deras kompetens och erfarenhet är ovärderliga resurser som vi måste ta tillvara på. Istället för att skapa en inkluderande och attraktiv arbetsmiljö riskerar Sverigedemokraternas förslag om skärpta språkkrav att driva bort värdefull arbetskraft.

Vi måste istället fokusera på att stärka äldreomsorgen genom att vara en attraktiv arbetsgivare där mångfald och kompetens prioriteras – inte genom att införa begränsande krav som skapar hinder.

I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Bilaga

Motion om ett språklyft inom äldreomsorgen, dnr KS 2024/158-1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 15 januari 2025

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Reservation av Gabriel Kroon (SD) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att motionen tillstyrks
2. Därutöver anföra följande:

I Stockholm ska alla äldre kunna känna en hög livskvalitet och vara trygga med att den kommunala servicen är i absolut världsklass. Äldreomsorgen ska präglas av valfrihet men även säkerhet om att samtliga leverantörer uppfyller omfattande kvalitetskrav. Med anledning av det förordar Sverigedemokraterna att staden ser över i vilka verksamheter som har problem med bristande svenskkunskaper hos personalen för att på ett bättre sätt kunna rikta de befintliga utbildningarna dit de behövs.

Att kunna förstå och bli förstådd av personalen ska vara en rättighet. Idag har många medarbetare i äldreomsorgen allt för bristfälliga kunskaper i svenska, vilket riskerar att skapa otrygghet för brukaren. Äldreomsorgens medarbetare behöver därför inte bara bli fler utan även mer kvalificerade med mycket goda språkkunskaper i svenska. Tills det uppnåtts bör det alltid finnas personer med mycket goda språkkunskaper i svenska på alla arbetspass.

Staden måste därför intensifiera sitt arbete med språklyftet inom äldreomsorgen där fokus ska ligga på att säkerställa att samtliga omsorgsgivare enligt SoL och LSS ska uppnå SVA 1. På sikt behöver omsorgsgivarna stärka sina språkkunskaper ytterligare för att nå upp till SVA 2, motsvarande gymnasiesvenska. Därutöver behöver staden stärka rekryteringskraven med språktest för att validera individernas språkkunskaper i svenska för att avsevärt stärka kvaliteten inom äldreomsorgen.

Ärendet

I en motion av Linnéa Vinge och Liliane Åkerlund (båda SD) föreslås kommunfullmäktige att intensifiera sitt arbete med språklyftet inom äldreomsorgen. Motionärerna anser att många medarbetare i äldreomsorgen har allt för bristfälliga kunskaper i svenska vilket riskerar att skapa otrygghet för brukarna och att äldreomsorgens medarbetare behöver därför inte bara bli fler utan även mer kvalificerade med mycket goda språkkunskaper i svenska.

I motionen föreslås:

- Att säkerställa att samtliga omsorgsgivare enligt SoL och LSS ska uppnå SVA 1.
- Att verka för att höja språkkraven i äldreomsorgen till SVA 2.
- Att implementera språktest vid nyrekrytering av personal.
- Att tills ovanstående uppnåtts verka för att det ska finnas personal med mycket goda språkkunskaper i svenska vid samtliga arbetspass.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, äldrenämnden, Järva stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd och Kommunal Stockholm.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 30 oktober 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Arbete i vård och omsorg är komplext och krävande. För att klara alla moment krävs en god förmåga att kommunicera på svenska i tal och skrift. Vikten av goda språkkunskaper hos stadens anställda i äldreomsorgen betonas på många sätt i kommunfullmäktiges budget och är en viktig del i att nå målet om att Stockholm ska vara en bra stad att åldras i – med god omsorg och stor trygghet.

Staden arbetar redan idag språkstödande och med kontinuerligt kompetenshöjande insatser i den ordinarie verksamheten av redan anställda medarbetare och för att rekrytera medarbetare med rätt kompetens.

Socialstyrelsen presenterade under år 2023 ett språkbedömningsstöd till verksamheter inom äldreomsorg som används av chefer och medarbetare i äldreomsorgen. Det bygger på de kompetensmål som Socialstyrelsen har fastställt för undersköterskor. Från och med den 1 juli 2023 är undersköterska en skyddad yrkestitel, vilket betyder att alla undersköterskor som förvaltningen anställer måste kunna uppvisa bevis från Socialstyrelsen om att de har rätt att kalla sig undersköterska och därmed har klarat utbildningskravet för att arbeta inom äldreomsorgen.

Därtill finns sedan länge flera språkstödjande och kompetensutvecklande insatser i verksamheterna. Som exempel kan nämnas verksamhetsnära utbildningar som genomförs på plats i verksamheterna, språk- och dokumentationsombud som en del av det dagliga arbetet inom äldreomsorgens verksamheter samt kvalitetsutvecklare som arbetar nära medarbetarna och stöttar i det dagliga arbetet. Äldrenämnden, arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna arbetar sedan flera år med språklyftet. Genom språklyftet nås medarbetare som behöver stöttning för att kunna arbeta systematiskt med sin språkutveckling på jobbet och deras chefer. År 2024 och de kommande två åren kan enheterna få ersättning från den statliga satsningen Äldreomsorgslyftet för den tid som medarbetaren studerar i reguljär utbildning till bland annat undersköterska och vårdbiträde. Dessa kurser kan också kombineras med svenska. Det finns också möjlighet att gå kurser i vårdsvenska och få ersättning från Äldreomsorgslyftet.

Vad gäller nyrekrytering har staden riktlinjer för kompetensbaserad rekryteringsmetodik. Metodiken fokuserar på kandidaternas kompetens i förhållande till verksamhetens behov samt bidrar till att alla sökande behandlas likvärdigt och att ingen diskriminering förekommer. Språktester är inte en del av rekryteringsprocessen, istället säkerställs kandidaters kompetenser i relation till kravprofil genom ansökningshandlingar, intervju och referenstagning.

Äldreomsorgen står inför utmaningen att den äldre befolkningen ökar och det kommer att bli allt svårare att rekrytera och hitta tillräckligt många som vill arbeta inom äldreomsorgen framöver. Det i sin tur kommer att ställa än högre krav på staden som arbetsgivare att kompetensutveckla och stärka de medarbetare som anställs. Att höja språkkraven vid rekrytering leder sannolikt inte till att det blir fler sökande med högre språkkunskaper. Att välja bort dem som inte når kraven kan istället resultera i att det inte finns tillräckligt med personal. Stadsledningskontoret menar därför att ett språkstödjande arbete och kontinuerligt kompetenshöjande insatser i den ordinarie verksamheten bättre möter äldreomsorgens behov än vad införande av språktest skulle göra.

Linnéa Vingens och Liliane Åkerlunds (båda SD) motion om ett språklyft inom äldreomsorgen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 1 oktober 2024 följande.

Arbetsmarknadsnämnden beslutar att som svar på remissen hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation av Ann-Christine Carlberg, se Reservationer m.m.

Arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 18 september 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Arbetsmarknadsförvaltningen är medveten om att många medarbetare inom äldreomsorgen saknar tillräckliga kunskaper i svenska och har sedan flera år tillbaka ett gott samarbete med äldreförvaltningen för att förändra detta. Det är självklart viktigt att medarbetare både förstår och kan göra sig förstådda i kommunikation med chefer, kollegor, brukare och anhöriga. Sedan flera år genomför vi därför språklyftet där sfi-lärare leder språkundervisning för medarbetare i stadens äldreomsorg. Fokus är bland annat muntlig kommunikation, skriftlig dokumentation och andra språkliga färdigheter som krävs i jobbet som undersköterska eller vårdbiträde. Genom språklyftet når vi medarbetare som behöver mycket stöttning för att kunna arbeta systematiskt med sin språkutveckling på jobbet och deras chefer. Syftet med språklyftet är att ge individen ett funktionellt språk som är användbart och begripligt i de situationer där språket ska användas. Arbetsmarknadsförvaltningen har även ett pågående projekt som arbetar med att komplettera medarbetares formella kompetens för skyddad yrkestitel undersköterska där godkänd nivå i svenska ingår.

Höjt språkkrav till svenska som andraspråk 2

Arbetsmarknadsförvaltningen menar att det i större utsträckning gynnar kvaliteten i äldreomsorgen att språkutvecklingen fokuserar på det yrkesspråk som behövs snarare än abstrakta betygsriterier i en gymnasial kurs. Socialstyrelsen presenterade under 2023 ett språkbedömningsstöd till verksamheter inom äldreomsorg. I materialet gör Socialstyrelsen bedömningen att nivå B2 enligt den gemensamma europeiska referensramen för språk, GERS, är nödvändig för undersköterskeyrket. Nivå B2 motsvarar självständig språkanvändare där språkanvändaren har ett stort ordförråd och förmåga att använda relativt komplexa strukturer. Stödmaterialet utgår från Socialstyrelsens kompetensmål för undersköterska och kopplar dem till vilken språkförmåga som behövs för att nå respektive mål. Arbetsmarknadsförvaltningen vill understryka att uppgiften att uppnå gymnasial nivå i svenska för en andraspråkstalare som kommit till Sverige i vuxen ålder kan vara svår och lång. Förutsättningar såsom skolbakgrund och tidigare studievana spelar en avgörande roll för hur och i vilken takt språkinläringen sker. Många av de anställda inom äldreomsorgen kom till Sverige med kort tidigare skolbakgrund och har arbetat länge och därför tappat mycket av sin studieteknik. Arbetsmarknadsförvaltningen anser därför att det vore mer rimligt och kvalitetshöjande att fokusera på att stärka språkförmågan utifrån de behov av språk som finns i yrket.

En avgörande faktor för att språklyftet ska ge önskade effekter är att medarbetarna kontinuerligt ges möjlighet att utveckla språket i en språkutvecklande miljö på arbetsplatsen. Genom språklyftet ser vi i många fall en arbetsmiljö som inte är tillräckligt språkstimulerande och där språkutvecklande arbetssätt inte prioriteras. Arbetsmarknadsförvaltningen anser att äldreomsorgen behöver tid och resurser för att utveckla och stärka sitt språkutvecklande arbetssätt, inte bara genom utbildning utan också när det gäller mötesformer, språkstödande insatser vid till exempel dokumentation och kollegialt stöd i att använda och utveckla språket på olika sätt. Varje medarbetare bör ha en individuellt utformad studieplan för att uppnå de kompetenskrav som finns på yrket.

Arbetsmarknadsförvaltningens lärdomar från språklyftet och genom det projekt som just nu bedrivs i vår regi är att det ofta finns andra faktorer än enbart brister i språkförmågan som skapar problem i kommunikation på arbetsplatsen. Det handlar om värdegrund, bemötande och att ha ett salutogent förhållningssätt, faktorer som är svåra att upprätthålla i en stressad verksamhet med personalbrist.

Språktester

Arbetsmarknadsförvaltningen ser inte att språktester är rätt väg för att komma tillrätta med personalens bristande språkkunskaper. I många fall ger ett test en alltför ensidig bild av individens kompetens och språkförmåga. Att höja språkraven vid rekrytering leder sannolikt inte till att det blir fler sökande med högre språkkunskaper och att välja bort dem som inte når kraven kan istället resultera i att det inte finns tillräckligt med personal. Arbetsgivare bör istället ha en tydlig och evidensbaserad plan för hur arbetsplatsen ska arbeta med språkutveckling med både befintliga men också nyanställda medarbetare. Äldreförvaltningen, stadens personalstrategiska avdelning och stadsdelsförvaltningarna behöver agera tillsammans för att göra jobbet och arbetsplatserna mer attraktiva. Arbetsmarknadsförvaltningen menar att rekryteringen bör fokusera på att nå dem som har förutsättningar att nå en högre språklig nivå genom insatser parallellt med arbetet och därigenom få behörig och kompetent personal.

Bemanning

Arbetsmarknadsförvaltningen har varken kunskap eller insyn i hur bemanning och schemaläggning av äldreomsorgens personal bör gå till och avstår från att uttala sig i frågan.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 24 oktober 2024 följande.

Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen gällande förslag till språklyft i äldreomsorgen.

Reservation av Liliane Åkerlund och Åke Nordström (båda SD), se Reservationer m.m.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 1 augusti 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholm ska vara en äldrevänlig stad. Stadens äldre ska vara trygga med att deras röster blir hörda i alla aspekter som rör deras levnadsvillkor. För att kunna nå upp till detta krävs det att medarbetarna har god språklig förmåga. Medarbetaren måste kunna kommunicera med de äldre, anhöriga, arbetskamrater, chef och många andra. Det är därför viktigt att arbetsplatserna dagligen arbetar för att främja språkutveckling.

Många av medarbetarna i äldreomsorgen har ett annat modersmål än svenska och deras utbildningsbakgrund varierar. Förutsättningar såsom skolbakgrund och tidigare studievana spelar en avgörande roll för hur och i vilken takt språkinläring sker. Det

är därför viktigt att medarbetarna får individuellt utformade studieplaner som tar hänsyn till deras utbildningsbakgrund och personliga förutsättningar. För att hålla språkkunskaperna aktuella behöver enheterna även arbeta kontinuerligt med språkstödande arbetssätt.

Staden har utbildat medarbetare i svenska i över 25 år. Utbildningen har utvecklats tillsammans med arbetsmarknadsförvaltningen från att bestå av traditionella kurser i svenska för invandrare, SFI, och svenska som andraspråk, SVA samt kombinationsutbildningar med vård och språk till att på senare år mynna ut i arbetsplatsförlagd utbildning i svenska bedrivits av språklärare på arbetsplatserna och där undervisningen baseras på situationer som handlar om medarbetarnas dagliga arbete.

I arbetsplatslärandet sker undervisningen i små grupper på arbetsplatsen och medarbetarna slipper använda arbetstid för att resa till skolan. Lärarna ger även stöd till chefer för att etablera ett språkstödande arbetssätt samt stöd till verksamhetens språkkombud. Grupperna har tränat muntlig kommunikation, skriftlig dokumentation och andra språkliga färdigheter som krävs i arbetet. Insatsen ska ge medarbetarna ett funktionellt språk som är användbart i arbetets samtliga moment samt göra medarbetarna uppmärksamma på vilka färdigheter de har och vad de behöver utveckla.

Socialstyrelsen presenterade under år 2023 ett språkbedömningsstöd till verksamheter inom äldreomsorg. Det bygger på de kompetensmål som Socialstyrelsen har fastställt för undersköterskor. Stödet refererar till den gemensamma europeiska språkskala GERS och Socialstyrelsen har bedömt att nivå B2 är den nivå som man bör klara för att kunna arbeta som undersköterska. En person som ligger på B2-nivå kan använda språket självständigt, har ett stort ordförråd och kan använda språket i relativt komplexa situationer.

Förvaltningen förespråkar att staden håller samma nivå som Socialstyrelsen fastställt i språkbedömningsstödet. Det används redan av chefer och medarbetare i äldreomsorgen. Föreningen Vård- och omsorgscollegie har tagit fram ett omfattande språkstödande material, prata om jobbet, som är en samtalsserie för personalgrupper med syfte att utveckla språk och yrkeskompetens i vård- och omsorg. Materialet ligger helt i linje med språkbedömningsmaterialet.

1. Att säkerställa att samtliga omsorgsgivare enligt SoL och LSS ska uppnå SVA 1.

Förvaltningen anser att verksamheterna ska sträva efter att alla medarbetare ska uppnå nivå svenska 1/ SVA 1. Det kan i framtiden bli svårt att rekrytera så att samtliga medarbetare har betyg i SVA 1 och därför kan staden behöva anställa medarbetare som inte kommer har kommit upp till den nivån. I det läget måste chefen vid anställningstillfället säkerställa att personen har förutsättningar att komma upp till SVA 1 efter studier.

Det är viktigt att alla chefer har kännedom om vilken nivå medarbetarna har i språk och att det finns individuella utbildningsplaner och en övergripande utbildningsplan för verksamheten.

2. Att verka för att höja språkraven i äldreomsorgen till SVA 2

Förvaltningen anser att SVA 2 är en hög nivå och att den nivån inte alltid är nödvändig i det dagliga omvårdnadsarbetet.

Det kommer i framtiden att vara mycket svårt att rekrytera nya medarbetare och många av äldreomsorgens framtida medarbetare kommer med hög sannolikhet ha svenska som andraspråk.

Kvaliteten i omvårdnadsarbetet hänger samman med god kommunikativ förmåga, omvårdnadskunskap och personlig lämplighet. Det finns inga garantier att SVA 2 ökar kvaliteten i omsorgen. Många av de anställda medarbetarna som gör ett utmärkt arbete kommer att ha stora svårigheter att nå nivå SVA 2 grund av att den inte har en utbildningsbakgrund behövs för att klara utbildningen.

Vid rekrytering bör cheferna därför fokusera på att anställa medarbetare som har förutsättningar för att uppnå en B2-nivå i svenska och som är lämplig för arbetet och har tillräckliga omvårdnadskunskaper.

3. Att implementera språktest vid nyrekrytering av personal.

Förvaltningen ställer sig positiv till att medarbetarens färdigheter i såväl omvårdnadskunskap som språklig kompetens verifieras vid rekrytering genom att den sökande får ett par kompletterande skriftliga frågor under anställningsintervjun för att säkerställa språkfärdigheter och lämplighet. Med det kan man undersöka om den sökande kan läsa, skriva, tala och förstå svenska samt för att se om personen har förståelse och kunskap kring bemötande och vanliga omvårdnadssituationer. Endast språktester förordas inte eftersom de ger en för ensidig bild av medarbetarens kompetens.

Staden behöver rekrytera medarbetare som har god kommunikativ förmåga och som har förutsättningar för att klara en språklig nivå motsvarande B2 nivån enligt GERS. Detta kan innebära att en medarbetare anställs utan att ha nått upp till kravet men en utbildningsbakgrund som gör att hen bedöms klara en utbildning till en B2 nivå och även vara motiverad att delta aktivt i studierna. B2-nivån bör vara ett strävansmål tillsammans med ett aktivt kontinuerligt arbete med språkstödande arbetssätt som

innebär aktiva språkombud, språkstödande ledning och arbetsplatsförlagd undervisning.

4. Att tills ovanstående uppnåtts verka för att det ska finnas personal med mycket goda språkkunskaper i svenska vid samtliga arbetspass. Äldreomsorgen ska ha den äldres behov i fokus, utgå från ett salutogent förhållningssätt och möjliggöra en hög livskvalitet för den enskilde oavsett hälsotillstånd och ålder. Det innebär att medarbetarna i äldreomsorgen behöver kunskap om omvårdnad samt goda färdigheter i muntlig och skriftlig kommunikation. Medarbetarna behöver behärska alla moment i omvårdnaden och även förstå varför man gör som man gör och veta om och när man behöver rapportera förändringar till sjuksköterska eller chef. Det är därför viktigt att kompetensutveckling är ett kontinuerligt inslag i verksamheten.

Verksamhetens chef har ansvar för att se att bemanningen motsvarar dessa krav. Chefen behöver ha en uppfattning om medarbetarnas samtliga färdigheter för att klara alla moment i arbetet i äldreomsorgen och utifrån detta anpassa stöd och utbildningsinsatser efter varje persons behov och individuella förutsättningar.

Förvaltningen har ett flerårigt samarbete med arbetsmarknadsförvaltningen för att utveckla såväl språkstödande arbetsplatsförlagda insatser som gymnasieutbildningar till vårdbiträde och undersköterska. Samarbetet har lett till en god utveckling och till att flera medarbetare har klarat sin utbildning. Det är därför viktigt att samarbetet fortsätter för att hitta fler möjligheter för äldreomsorgens medarbetare att tillgodogöra sig all form av kompetensutveckling.

För att kunna bedriva äldreomsorg med hög kvalitet är det viktigt att fortsätta med kontinuerliga utbildningsinsatser för äldreomsorgens medarbetare. År 2024 och de kommande två åren kan enheterna få ersättning från den statliga satsningen Äldreomsorgslyftet för den tid som medarbetaren studerar i reguljär utbildning till bland annat undersköterska och vårdbiträde. Dessa kurser kan också kombineras med svenska. Det finns också möjlighet att gå kurser i vårdsvenska och få ersättning från Äldreomsorgslyftet.

Äldreförvaltningen föreslår att äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen gällande förslag till språklyft i äldreomsorgen.

Järva stadsdelsnämnd

Järva stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 oktober 2024 följande.

Järva stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar detta till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Ghazal Saberian (SD) , se Reservationer m.m.

Järva stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 6 augusti 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiva till språksatsningar inom äldreomsorgens verksamheter. Förvaltningen upplever att språksatsningar inom staden är pågående utifrån nuvarande budgetuppdrag. Äldreförvaltningen ansvarar tillsammans med vuxenutbildning för språklyftet som är en verksamhetsförlagd utbildning i yrkessvenska för stadens verksamheter.

Medarbetare som deltagit i språklyftet har uppskattat detta och chefer ser att språklyftet gett goda resultat i verksamheterna. Förvaltningens verksamheter har även utbildade språkombud. Språkombuden finns som stöd för kollegor och erbjuder stöd vid skriftlig och muntlig kommunikation.

Om Språklyftet

Språklyftet har som syfte utveckla kunskaperna i yrkessvenska och ska bidra till att medarbetarna vågar både prata och skriva på svenska. Inriktningen och innehållet i undervisningen planeras utifrån det stöd verksamheten och gruppen behöver. Språklyftet har genomförts i sju terminer. Undervisningen är verksamhetsförlagd och omfattar 15 tillfällen. Under kursen får medarbetare läsa, skriva, analysera och diskutera olika texter, titta på filmer och spela rollspel. Läraren går t.ex. igenom värdegrund, att hitta lämpliga begrepp eller fraser vid dokumentation och hur genomförandeplaner utformas. Undervisningen har även handlat om kroppsspråk och bemötande i mötet med omsorgstagare. Medarbetarna har utifrån behovet i Järva fått undervisning i SBAR (Situation, Bakgrund, Aktuell bedömning, Rekommendation) vilken är en kommunikationsmodell i arbetet med omsorgstagare.

Kompetenskrav

Förvaltningen menar att kompetenskraven inom äldreomsorg och LSS ska vara desamma inom staden. Kompetenskraven bör innefatta goda kunskaper i svenska både i tal och skrift. Den skyddade yrkestiteln undersköterska samt befattningen stödassistent innefattar idag språkkrav SVA 1. Detta innebär att det redan idag finns personal med goda språkkunskaper i svenska vid samtliga arbetspass. Utifrån uppdrag och dokumentationskrav bedöms inte krav på SVA 2 nödvändigt, men behov av ökade kunskaper i yrkesrelaterade termer och vardagskommunikation finns.

Språkkunskaper bedöms och undersöks idag inom ramen för stadens rekryteringsprocess, där intervjumomentet och referenstagning är två verktyg för detta. Urvalsfrågor med stöd av stadens rekryteringssystem, där den arbetssökande skriver i fritext, är ytterligare ett verktyg att utvärdera språkkunskaperna. Språktest utöver detta bedöms inte nödvändigt.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 17 oktober 2024 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Martin Westmont (SD), se Reservationer m.m.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 8 augusti 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer med motionärerna att det är viktigt att våra äldre ska kunna förstå och bli förstådda av personalen som arbetar inom äldreomsorgen. Arbeta i vård och omsorg är komplext och krävande och för att klara alla moment krävs en god förmåga att kommunicera på svenska i tal och skrift, något som också framkommer i Socialstyrelsens allmänna råd om grundläggande kunskaper hos personal som arbetar i socialtjänstens omsorg om äldre. De allmänna råden innehåller rekommendationer gällande de kunskaper som behövs för att arbeta som till exempel vårdbiträde eller undersköterska. Där anges bland andra kunskaper och förmågor att personalen ska kunna förstå, tala, läsa och skriva svenska, något som uppnås genom specifik utbildning på gymnasienivå eller motsvarande.

I Stockholms stads budget för 2024 betonas vikten av att äldreomsorgens medarbetare ska ha goda språkkunskaper. Förvaltningen arbetar systematiskt med att säkra insatser för kontinuerlig och ökad kompetensutveckling av redan anställda medarbetare och för att rekrytera medarbetare med rätt kompetens. Detta för att kunna möta dagens och framtidens behov av en kvalificerad äldreomsorg. En del i detta är förvaltningens satsning på verksamhetsnära utbildningar som genomförs på plats i verksamheterna av bland andra förvaltningens vårdpedagog. De verksamhetsnära utbildningarna går under benämningen "Södermalmsmodellen" och innebär att medarbetarna får en verksamhetsanpassad internutbildning på plats i verksamheterna och som anpassas utifrån personalgruppens förståelse för ämnet och språkliga kompetens. På så sätt ökar kvaliteten i vården och omsorgen för den enskilde. Under 2024 genomför förvaltningen kompetenssatsningar bland annat inom områdena språk och kommunikation.

Ett aktivt arbete pågår också med språk- och dokumentationsombud som en del av det dagliga arbetet inom äldreomsorgens verksamheter. Under åren 2022-2023 genomfördes ett projekt med språklärare på plats i verksamheterna. Utöver detta finns förvaltningens kvalitets- och utvecklingsenhet på plats i verksamheterna där stöd- och anpassningar krävs. Flera verksamheter har även egna kvalitetsutvecklare som arbetar nära medarbetarna och stöttar i det dagliga arbetet. De äldre som har insatser från äldreomsorgen utgör inte en homogen grupp utan består av olika människor med olika kulturella bakgrunder och språk. Inom förvaltningens verksamheter finns personal med goda språkkunskaper, inte bara i svenska utan i flera av de språk som de äldre kommunicerar på.

Vad gäller nyrekrytering följer förvaltningen Stockholms stads riktlinjer för kompetensbaserad rekryteringsmetodik.

Metodiken fokuserar på kandidaternas kompetens i förhållande till verksamhetens behov samt bidrar till att alla sökande behandlas likvärdigt och att ingen diskriminering förekommer. Språktester är idag inte en del av förvaltningens rekryteringsprocess, istället säkerställs

kandidaters kompetenser i relation till kravprofil genom ansökningshandlingar, intervju och referenstagning där brister i det svenska språket uppmärksammas även utan språktest. Från och med den 1 juli 2023 är undersköterska en skyddad yrkestitel, vilket betyder att alla undersköterskor som förvaltningen anställer måste kunna uppvisa bevis från Socialstyrelsen om att de har rätt att kalla sig undersköterska och därmed har klarat utbildningskravet för att arbeta inom äldreomsorgen.

Äldreomsorgen står inför utmaningen att den äldre befolkningen ökar och det kommer att bli allt svårare att rekrytera och hitta tillräckligt många som vill arbeta inom äldreomsorgen framöver. Det i sin tur kommer att ställa än högre krav på förvaltningen som arbetsgivare att kompetensutveckla och stärka de medarbetare som anställs och som eventuellt inte har all kompetens från början. Allt för att säkerställa en äldreomsorg av hög kvalitet. Vård- och omsorgsarbetet är komplext och förvaltningen ser flera utmaningar och svårigheter i att konstruera och administrera ett språktest för att avgöra om medarbetaren har de färdigheter som krävs för att klara arbetet. Förvaltningen anser att ett språkstödande arbete och kontinuerliga kompetenshöjande insatser i den ordinarie verksamheten är att föredra framför språktest.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Kommunal Stockholm

Kommunal Stockholms yttrande daterat den 23 oktober 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Socialstyrelsen är i sluttampen på sin utredning Språkkrav för personal i äldreomsorgen. Enligt Kommittédirektiv 2023:44 från Socialdepartementet så skulle utredningen vara klar 1 september 2024. Utredningstiden har förlängts.

Efter att utredningen är klar så förväntar vi oss att Regeringen kommer lägga fram ett förslag till Riksdagen som kommer gälla i hela landets äldreomsorg.

Därför avråder Kommunal Kommunfullmäktige från att bifalla motionen. Om motionen bifalles är risken stor att Stockholm Stads äldreomsorg (kommunal som privat driven) kommer ha en dubbelreglering och dubbelarbete kommande år. Det är positivt ibland att Staden ställer hårdare krav än lagstiftaren men i detta fall vet vi inte ännu vad utredningen kommer fram till.

Vi vill skicka med att höjda krav på vilka som anställs minskar tillgången på arbetskraft med rätt kompetens. Minskad tillgång och ökande efterfråga leder på arbetsmarknaden till ökade lönekostnader för arbetsgivaren. Därför rekommenderar vi motionärerna att beskriva hur mycket man är beredd att öka resurserna till Stockholm Stads äldreomsorg i samband med att man lägger kostnadsdrivande förslag.

Skjuter man inte till mer pengar med en sådan här reglering så blir utförarna i äldreomsorgen tvungna att skära ner på bemanningen och det i sin tur leder till sämre kvalité för de äldre.

Reservationer m.m.

Arbetsmarknadsnämnden

Reservation av Ann- Christine Carlberg (SD)

1. Att nämnden föreslår kommunfullmäktige att bifalla motionen
2. Att därutöver anföra

I Stockholm ska alla äldre omges av en hög livskvalitet och vara trygga med att den kommunala servicen är i absolut världsklass. Äldreomsorgen ska präglas av valfrihet och säkerhet genom att samtliga leverantörer uppfyller omfattande kvalitetskrav. Att kunna förstå och bli förstådd av personalen ska vara en grundläggande rättighet.

Att därutöver anföra I Stockholm ska alla äldre omges av en hög livskvalitet och vara trygga med att den kommunala servicen är i absolut världsklass. Äldreomsorgen ska präglas av valfrihet och säkerhet genom att samtliga leverantörer uppfyller omfattande kvalitetskrav. Att kunna förstå och bli förstådd av personalen ska vara en grundläggande rättighet.

Brister i det svenska språket inom äldreomsorgen kan leda till kommunikationsproblem mellan vårdpersonal och brukare. Det kan vara svårt för personalen att förstå den äldres behov och önskemål, vilket i sin tur riskerar att leda till felbehandling och missförstånd. Brister i svenska språket riskerar även leda till problem i det dagliga arbetet, såsom överlämningar, dokumentation, kontakter med närstående, och andra yrkesgrupper samt myndigheter som har stor vikt för den äldres bästa. Staden måste därför intensifiera sitt arbete med språklyftet inom äldreomsorgen, där fokus ska ligga på att säkerställa att samtliga omsorgsgivare enligt Sol och LSS ska uppnå SVA 1 och på sikt stärka språkkunskaperna ytterligare för att nå upp till SVA 2, motsvarande gymnasiesvenska

Äldrenämnden

Reservation av Liliane Åkerlund och Åke Nordström (Båda SD)

3. Att motionen tillstyrks
4. Därutöver anföra följande:

Förvaltningen verkar positiv till vår motion.

Alla äldre i Stockholms stad skall kunna känna sig trygga med en kommunal service i världsklass. Även privata aktörer skall uppfylla likaledes kvalitetskrav.

Att brukaren kan göra sig förstådd är en nödvändighet för att känna trygghet.

Staden måste därför intensifiera sitt arbete med språklyftet inom äldreomsorgen där fokus ska ligga på att säkerställa att samtliga omsorgsgivare enligt SoL och LSS ska uppnå SVA1. På sikt behöver omsorgsgivarna stärka sina språkkunskaper ytterligare för att nå upp till SVA 2, motsvarande gymnasiesvenska. Därutöver behöver staden stärka rekryteringskraven med språktest för att validera individernas språkkunskaper i svenska för att avsevärt stärka kvaliteten inom äldreomsorgen.

Därutöver behöver vikten av rekryteringskraven stärkas av cheferna med språktest och språkombud.

Järva stadsdelsnämnd

Reservation av Ghazal Saberian (SD)

Att yrka bifall till motionen.

Södermalms stadsdelsnämnd

Reservation av Martin Westmont (SD)

1. Att motionen tillstyrks

2. Därutöver anföra följande:

I Stockholm ska alla äldre kunna känna en hög livskvalitet och vara trygga med att den kommunala servicen är i absolut världsklass. Äldreomsorgen ska präglas av valfrihet men även säkerhet om att samtliga leverantörer uppfyller omfattande kvalitetskrav. Med anledning av det förordar Sverigedemokraterna att staden ser över i vilka verksamheter som har problem med bristande svenskkunskaper hos personalen för att på ett bättre sätt kunna rikta de befintliga utbildningarna dit de behövs.

Att kunna förstå och bli förstådd av personalen ska vara en rättighet. Idag har många medarbetare i äldreomsorgen allt för bristfälliga kunskaper i svenska, vilket riskerar att skapa otrygghet för brukaren. Äldreomsorgens medarbetare behöver därför inte bara bli fler utan även mer kvalificerade med mycket goda språkkunskaper i svenska. Tills det uppnåtts bör de alltid finnas personer med mycket goda språkkunskaper i svenska på alla arbetspass.

Vi välkomnar att förvaltningen instämmer med motionärerna att det är viktigt att våra äldre ska kunna förstå och bli förstådda av personalen som arbetar inom äldreomsorgen. Förvaltningen skriver även i sitt svar att kompetenssatsningar genomförs inom språk och kommunikation men att inga språktester sker idag eller planeras att genomföras vid framtida rekryteringar. Vi anser att det är fel väg att gå och att språktester är ett viktigt komplement till att säkerhetsställa att rätt personal arbetar inom äldreomsorgen. Vi yrkar därför bifall på motionen i sin helhet.